

es saia

PREÇO
CADA

D'ALGAIDA

nº 61

Gener de 1986

preu: 85

EDITORIAL

I CONGRÉS DE

La Premsa Forana de Mallorca acaba de celebrar el seu Primer Congrés. A Cura, els representants de les publicacions integrades dins l'Associació hem tengut oportunitat de discutir i confrontar els nostres punts de vista sobre diversos temes i qüestions que ens afecten i d'exposar les nostres preocupacions. I s'han tret unes conclusions que poden servir per marcar unes pautes d'actuació i clarificar la nostra situació.

Pensem que el Congrés era necessari perquè la Premsa Forana ha pres una força que supera les previsions més optimistes. El fenomen d'aquestes publicacions locals a la pagesia de Mallorca no és nou: tenim presents els més de cent anys de premsa a Felanitx i a Inca, el centenari del setmanari "Sóller", els més de 25 anys de "Bona Pau" de Montuïri, "Bellpuig" d'Artà i "Perlas y Cuevas" de Manacor; i a molts de pobles hi ha hagut intents amb més o manco de continuïtat. Però a hores d'ara, el fenomen s'ha generalitzat i s'ha extès pràcticament a tots els pobles de Mallorca. Dins l'Estat espanyol només hi ha un cas amb el qual és comparable, la Premsa Comarcal de Catalunya, que, si bé ens guanya en xifres absolutes, probablement nosaltres la superam en densitat de publicacions.

La força de la Premsa Forana és indubtable i la divulgació que assoleix a nivell local o comarcal és, percentualment, molt superior a la dels diaris provincials. Desitjaríem poder comptar amb dades exactes i objectives referents a la seva difusió, però calculam que no és exagerat atribuir-li un tiratge que està entre els 80.000 i els 100.000 exemplars mensuals. No és estrany, així, que Institucions, partits polítics i entitats de tot tipus ens "festegin" i cerquin la nostra col·laboració.

Entre tantes i tan diverses publicacions és inevitable que hi hagi divergències i punts de vista oposats. Això es va evidenciar en les discussions del Congrés i en l'elecció de la nova Junta directiva. Ara bé, la trajectòria de l'Associació és clara: la defensa dels interessos comuns dels associats dins un respecte absolut i irreprotxable a la independència de cada publicació. Sense discriminar ningú. Aquest és l'únic camí possible per a qualsevol Junta directiva. El Congrés ha servit per concretar diversos punts, per matitzar-ne d'altres i per marcar una orientació, però la línia d'actuació bàsica no pot haver canviat. Els nostres problemes comuns són, essencialment, els mateixos i, per tant, seria absurd i irresponsable posar traves i entrebancs a la seva possible solució.

calaix de sastre

"BESTIARI"

Un dels millors poetes en llengua catalana és sens dubte Joan Oliver, potser més conegut pel seu pseudònim de "Pere Quart". Als seus 85 o 86 anys segueix essent una de les ments més lúcides i despertes del nostre entorn intel·lectual, amic de la veritat i no gens propens a amagar-la a ningú: un home que sol cantar clar, amb llibertat i sense consideracions. I, en una entrevista que li feien per televisió, va tenir l'acudit de dir el que pensava del famós "Cid Campeador", una opinió, la seva, no gens afalagadora pel nostre heroi. Però un suposat descendent de "Mío Cid" -hi ha sospites de si realment és descendent de "Babieca", el seu cavall- es va sentir ofès i li va posar una querella criminal. I vet aquí el nostre venerable octogenari, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, "entre papeles", com diuen els castellans.

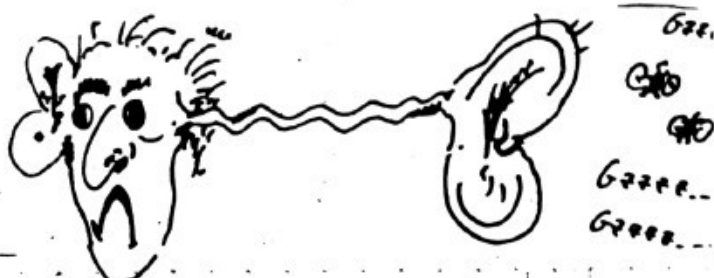
És ben cert que la ximpleria i estupidesa humana no té límits. I aquest paladí de l'honor del Cid -mort, el Cid, fa prop de nou-cents anys- n'és un exemple pregon. "Pere Quart" és autor d'un "Bestiari", una de les seves millors obres. I, mirau per on, no se li va ocórrer incloure en aquest llibre els hereus de "Mío Cid Campeador, el de luengas barbas, el que en buena cinxó espada".

En tot aquest afer només hi veim un contrasentit. Hagués estat més escaient que, en lloc de querellar-se davant el jutge, el rebesnét del Cid desafiàs el poeta a un "juicio de Dios", a un torneig a cavall amb llances i espases.

MÉS "BESTIARI"

Ens referim al cas d'un batle -no sigueu malpensats, per favor- que es queixa que en el seu terme municipal "tothom fa lo que vol". No sabem si es referia a pagar o no pagar els impostos, a construir casetes legalment o il·legalment, a aparcar els cotxes als llocs delimitats per fer-ho o fora d'aquestes delimitacions. No sabem exactament a què es referia i, per tant, no volem fer judicis temeraris. De totes maneres, no em negareu que és difícil trobar en poques paraules una fórmula que sigui el reconeixement de la pròpia inoperància i ineficàcia. Ja me direu què pinta i per què serveix un batle com aquest. Posats a trobar-li un caire positiu, destacaríem la seva sinceritat.

m'han dit que diuen

Enguany, i tal com ens ha anat informant el nostre col.laborador Gabriel Martorell, l'apotecari, al final s'ha arreglat el problema de la manca de pluges, que feia témer un altre any ben sec. Com dèiem, idò, ha plogut, els pagesos han pogut sembrar, no hi ha hagut esclatassangs, però sí hi ha hagut quatre cegues, sa gent ha posat aigua a ses cisternes,... En resum, que s'any, pel que a aigua es refereix, ha acabat bé, sobretot si comparam amb la manca que venim arrastrant. Bé, tot això ho deim perquè s'altre dia, dins un cafè, sentírem un parell que xerraven d'això, i comentaven que no havien sentit a dir res d'aquell projecte que tenia s'Ajuntament de cercar aigua, de fer una o unes perforacions, a fi de solucionar es problemes que hi ha cada estiu amb s'abastiment d'aigua al poble.

"Segurament, -deia aquest- fins per Pasqua, que és quan sa gent que encara no s'ha escalivat comença a regar ses patates, no tornarem a sentir parlar d'aquest tema". En tornarem a sentir parlar, ja ho veureu.

Tampoc hem tornat a sentir parlar de sa municipalització des camp de futbol. Un diumenge que jugaven es petits hi havia un parell de socis fundadors que, pel que sentírem, tampoc en saben massa més coses que sa gent des carrer. Això sí, ses torres per enllumenar es camp sí que hi són ben pintades, i es clots fets.

El que sembla tenir un èxit gran és es curset de gimnàstica rítmica que es fa al Teatre Municipal (o del rector, o des poble, o...¿de qui és a la fi, aquell edifici?). Un que passa per allà bastant, i no sabia res, no se'n podia avenir de sa gentada que entrava al Teatre, fins que li explicaren. Això és bo, més val aprofitar-lo per això que si no s'hi fa res, o si s'hi vol fer una Assemblea i no hi va ningú. També mos digueren que hi havien fet cine, un dissabte i diumenge, però no sabem si els al.lots que hi anaren tengueren fret o no. Bé, els al.lots no en tenen mai, de fret.

En topàrem un pes carrer que reid totsol, i quan li demandàrem què era que li feia tanta gràcia digué que havia sentit a un de s'Ajuntament, un dels qui ara comanden, que deia que no hi havia dret, que allò no podia esser, que tothom fa el que vol (referint-se a obres), sense demanar permís de cap classe ni res. Però (i això ja li afegim noltros), de ses Normes Subsidiàries no n'hem sentit a dir res més. I, segons va contestar un regidor de s'oposició, ells tampoc n'han sabut res més.

S'ambulància no sabem si ha fet molta feina o poca, però suposam que funciona perquè un la va veure pel carrer amb un municipal dedins que la menava. Aquest qui la va veure va deduir que anava a fer-la circular un poc, que no anava a cercar cap malalt, perquè anava molt tira tira, sense frissar gens.

Mos digueren que es Club d'Esplai va passar per uns moments difícils, però sembla haver-los superat, i bé. Deim això perquè cada dissabte tornam a veure un grapat d'al.lots i al.lotes que fan diverses activitats, i els monitors joves han sabut substituir els anteriors sense problemes. Ara mateix, i sense tenir por des fret que pugui fer, a principis de gener organitzen una acampada, i s'inscripció pareix bastant nombrosa. Anima veure com encara hi ha gent, joves, que fan feina pels altres sense esperar res a canvi, al contrari, rebent qualque crítica.

I a sa Rectoria, ¿què hi arribaran a fer? ¿O no hi faran res? Es curiós com un tema que fa cinc o sis anys va despertar tanta polèmica, va representar fortes crítiques pel rector que ho va iniciar, va dur promeses ben clares per part del President Cañellas de que la Residència es faria allà i aviat,...ara ha caigut en un total i absolut silenci. Que si plou un poc més tota sa teulada caurà, els tècnics ho han dit ben clarament, i que el rector no hi pot viure, també és evident. Però arriba un moment en què hem de pensar si això és el que vol qualcú: que caigui i llavors ja veurem què faran. El rector ha anat a Montuïri, a dormir. Allà ja tenen una Residència, que inauguraren l'any passat per Sant Bartomeu. a veure si també els hi enviarem, a sa Residència de Montuïri. Però no crec que hi vulguin anar, crec que el que volen els nostres padrins, i tot el poble, és una solució definitiva a aquest problema. Quan hi torni a haver eleccions, segurament qualcú els tornarà a fer promeses, i llavors veurem com reaccionen.

Sant Honorat ja és aquí. I es Cossiers tornaran a ballar, però es vestits seran es mateixos, pel que hem sentit a dir. Sabem que demanaren una subvenció per fer vestits nous a s'Ajuntament, però no hem sabut res més, i això que ho demandrem a un concejal (clar, que era de s'oposició) però tampoc en sabia res.

Perquè denegar una subvenció a ES SAIG és normal (per ells) i ho han tornat a fer, però el que no està bé és no dir res a una petició com sa dels Cossiers.

Com que fa un parell d'anys aquest Sord va reproduir uns comentaris que havia sentit en els quals es criticava que les Escoles fessin viatges d'estudis a llocs com Andorra o Ceuta, comentaris que, per cert, varen caure bastant malament entre alguns membres de l'Associació i Professorat, ara en volem reproduir un que sentirem en sentit totalment contrari: els viatges que darrerament preparen pels al.lots de ses Escoles són realment això, viatges d'estudis, i no de turisme o per anar a comprar coses. Així ho sentirem i així ho deim. Com també en sentirem un que donava una idea per a un d'aquests viatges: visitar el Museu de la Ciència, a Barcelona. Com que a Algaida tenim "La Caixa", propietària del Museu, possiblement podrien aconseguir alguna ajuda i tot. Es una idea a tenir en compte per part dels responsables de l'educació dels nostres al.lots.

Un Sord

Aquesta foto ens ha semblat oportuna per aquest mes. Beneïdes de Sant Antoni -on són elles?- cap a l'any 1954. Els músics -N'Alberto, Mestre Mariano, En Pere Joan, N'Oliva, En Rafel- són bons de reconèixer.

(Foto: Can Just)

RONDAIA

Heu de creure i pensar i pensar i creure que el rei jove i xalest... sí, el rei jove i xalest. Recordau el nostre rei? Bé, idò encara reina, i molts d'anys que pensa reinar, diu ell, encara que els seus súbdits no ho veuen massa clar. Bé, a ell no el veuen, ni clar ni espès, perquè hi és ben poc per Adiaga. El cas és, però, que un dia se li va ocórrer campar per aquí i els ministres que li van cou-cou ja el me varen tenir aglapit i començaren a encalentir-li el cap que havien de cobrar més, que allò que cobraven no els bastava per viure, que s'estaven arruïnant i que volien un augment de cent dobles de vint.

El rei jove i xalest va pensar que aquella era una bona ocasió per augmentar també la seva assignació i així poder viure tan tranquil.

-Ministres, -va dir el rei- ja sabeu que a les arque del tresor del regne tenim pocs diners i els pocs que tenim Adiaga els reclama. Demana això que li diuen subvencions, que, ja ho sabeu, els en solem donar ben poques; però qualcuna els n'hem de donar per quedar bé. Què pensau vosaltres? Com ho podem arreglar això?

Quin discurs més brodat que m'ha sortit aquesta vegada, va pensar el nostre rei.

-Què vol dir? Ves com ho podem arreglar, -va contestar el ministre Fletxendo-. Augmentant els impostos.

-Sí, sí, als habitants d'Adiaga els farem quatre millores i quedaran contents -va escometre un altre ministre.

-Callau, callau -va cridar el ministre més antic de tots, que no veia massa clar tot això i que en el fons s'estimava Adiaga de debò i si estava de ministre era per fer feina-; això és massa, no veis que no ho podem fer. On s'ha vist mai una bestiesa com aquesta! Senyor rei, això que estau pensant és una mala jugada. Que no ho veis que la gent no és beneïta i ben aviat descobriria que els diners que donen als recaptadors no són per fer millores sinó per omplir-vos a vosaltres les butxaques. Oh rei, que ho fas de malament! I vosaltres també -acabà, dirigint-se als ministres que baixaren el cap sense dir res. I pegant una portada partí més escapat que depressa.

El rei, davant aquesta escomesa, va romandre sense paraula, va començar a tornar groc i de cop li va pegar un atac de no-se-sap-què i, plaf!, va quedar estès. Oh! quin esglai i quin desgavell: els ministres, sempre tan competents, no sabien què havien de fer fins que un va exclamar:

-Venga, de pressa; anau a cercar el carro d'urgències. Hem de dur-lo al metge.

Justament el bruixot Ot era de vacances per un any.

Tots els altres, en sentir aquestes comandacions, feren un alè i digueren:

-Sí, sí, no perdem temps, que el nostre rei està fent el bategot.

El criat que corria més aviat va partir de quatre cap a cercar el carro d'urgències. Quan va ésser allà només va trobar el carro i ningú més, ni cotxer ni cavall.

Quan el criat tornà i contà la feta, els ministres començaren a pegar-se tocs pel cap, a fer potadetes i a donar-se la culpa uns als altres.

-Ja ho deia jo -deia un- que fèiem un mal negoci comprant aquest carro si no teníem ningú per manejar-lo.

Perquè heu de creure i pensar i pensar i creure que aquest carro no el podia manejar qualsevol, havia d'ésser un entès. Sabeu què hi anava, de ràpid.

-Ho veis -deia un altre- com hem fet un "gasto" inútil. Tantes i tantes dobles de vint com ens ha costat! I ara no serveix per res.

-I els diners que donàrem a la caixa de la Tresoreria no es podran tocar fins d'aquí a deu anys! -exclamava el ministre Fletxendo.

En tot això el rei estès en terra, no feia cap menció ni una de recobrar-se, i encara hi deu ésser si no s'ha curat.

Més tard vam saber que allò del rei havia estat un simple acubó d'aquells que peguen quan un la vol fer massa grossa i que ara ja campa tot content pel seu palau d'Adiaga, on, segons sembla, s'hi ha quedat a viure una temporada i, per si un cas, ha enviat a demanar un bruixot, un metge i un apotecari.

I qui no ho creu que ho vagi a cercar.

h o t i c i e s d' a r x i u

La carta que segueix pertany a l'Arxiu de Can Mulet i correspon a l'any 1.804. Va dirigida "Al Dr. en medicina Dr. Pere Antoni Mulet" d'Algaida i li escriu un cosí seu, vicari de Sineu. Es tracta, com veureu, de concertar el matrimoni del Dr. Mulet amb una al.lota de Sineu. Pensam que és interessant veure, a través d'una font directa, com es plantejava aquest assumpte.

Ara bé, una cosa que voldríem destacar és el de l'ús de la nostra llengua. A l'Arxiu de Can Mulet hi ha bastantes cartes i documents d'aquesta època i del segle XVIII i pràcticament tots ells estan escrits en català. És vera que l'ortografia és caòtica i que contenen molts de castellanismes, però, inclús en aquests moments en què el castellà s'havia introduït obligatòriament en la paperassa oficial, els nostres avantpassats seguien fidels a la seva llengua. Hem mantingut escrupolosament el text, només modernitzant l'ortografia.

Sineu i 18 Febrer de 1.804

Amigo Pere Antoni, servesca esta per dir-te que en atenció a lo que havíem pensat jo i tu sobre el casament amb na Joana Gili, quan vingué ta Mare en esta de Sineu resolguérem d'anar a veure-la amb dissimulo, después d'haver jo enterada amb tota veritat e ingenuïtat la teva Mare, que és una jova de molta urbanitat i política, de molta discreció i prudència, de molt bones qualitats i millors costums, i amb una paraula: una dona que com a cosí germà voldria que alcançasses de Déu Nostro Senyor perquè visquésseu amb tota quietud i tranquil.litat; i no et parlaria amb tanta certitud si no la conegués exteriorment en la seua casa e interiorment en el confessionari; la va veure ta Mare i li agradà. Per altra part, com tu no ignores, la pretén el Sr. Antoni de Son Lluç i falta tan poc a concloure el Matrimoni com és dir que ja han parlat d'escriure la Dispensa; sin embargo, perquè veig que seria molt convenient per tu, li he parlat amb estes paraules: "Joana Maria, jo havia pensat de casar-te amb el Dr. Mulet, mon cosí germà, consi-

derant serà molt del gust de Déu este casament; per altra part, sé que tu tens pensat casar-te amb el de Son Lluç; què és lo que em dius?" I em respongué que era veritat que tenia pensat casar-se amb aquell, però que no li agradava del tot, i així que començaria una novena a la Puríssima per demanar-li lo més convenient, perquè en tot sia feta la Divi-

na voluntat. En atenció a estes paraules no són danyoses ni a una part ni a l'altra, i tu sempre quedes bé. Però mira, Pere Antoni, que aquest és el punt d'on ha de dependre la teva salvació o condemació, l'acertar en el teu estat; no et moguen les mies propuestas, no el gust de los teus Pares, sinó la voluntat de Déu. Mon Pare va veure que és de voluntat de los teus Pares que se faça, que és el gust de ton Onclo que s'execut, tu em digueres que era del teu agrado, i jo et repetesc que la mir molt útil per la teva casa i bé de tots; i així, si ara tens alguna dificultat, digues-la, que quan vindrà l'ocasió que pens que prompte serà, no voldria quedar mal com a Ministre de la veritat i de l'acierto que som. En l'interim lo demanaràs a Déu, que jo li demanaré amb totes veres, i ella també. Si tens alguna dificultat, i si hi ha innovat alguna cosa en contrari per part vostra de lo que acordàrem, lo escriuràs amb promptitud; i si no, el callar serà resposta. Déu te guard molts anys.

Memòries a tots.

Dr. Roig. Prevere i Vicari

PERE MULET

1 - 1

Es meu berenar és pagès.
Qualque dia és ciutadà
i a vegades sé passar
també sense menjar res.

2 - 2

Avui he tenguda sort
que per berenar he trobat
tres llesques de pa torrat
i un botifarronet tort.

3 - 3

En s'hiver a mi m'agrada
es dematins escaldar
quatre sopetes de pa
amb llet de sa formatjada.

4 - 4

Nespletes sense pinyol
he tengut per berenar.
Són molt males de trobar
i no en pot menjar qui vol.

5 - 5

Ahir per dins sa garriga
vaig agafar dos ropits
i he berenar d'ells dos frita
i un bocí de pa de figa.

6 - 6

Una moda que m'agrada
és que tots ets anys els reis
deixen per joves i vells
i tots menjen ensaïmada.

7 - 7

I avui que jo no volia
per res del món berenar,
per força m'han fet tastar
pasta frita d'averia.

8 - 8

Com que he de fer bon dinar
de cosa que molt m'agrada,
un cafè i una ensaïmada
ha estat tot es berenar.

9 - 9

Si prens llesques de bon pa
mallorquí i està en es punt,
s'oli i pebre bort damunt
te faran bon berenar.

10 - 10

Per berenar amb dos amics
he tallat xulla mig fresca,
ben prima i de sa ventresca,
que hem menjat amb dos ous frita.

11 - 11

Trossos de coca amb verdura
he presos per berenar
i jo res més pens menjar
si és que es panxó molt me dura.

12 - 12

Avui jo he berenat
d'una menja que m'agrada:
pa fresc amb sa sobressada
més vella de l'any passat.

13 - 13

Perquè jo no tenc talent
m'he escalfat sopes bollides
i amb quatre olives pansides
ja estic la mar de content.

14 - 14

Avui jo m'he preparat
sopetes de roegons,
figues seques i bessons
i una copa d'anissat.

15 - 15

M'han donat formatge frit,
que mai n'havia tastat,
si un defecte li he trobat
és que es tros era petit.

16 - 16

He tengut per berenar
anguila que és molt gruixada,
per posar a s'espínagada
que preparen per demà.

17 - 17

Avui és espínagada,
i espínagada coenta,
però d'aquella valenta
que an es poblés agrada.

18 - 18

S'espínagada d'aquí,
que és molt fina i casolana,
és bona per entrar en gana
i pegar fort an es vi.

19 - 19

Altres pic espínagada,
però estil de Ciutat,
que no és coent ni salat
amb anguila ben triada.

20 - 20

Com que és Sant Sebastià,
dins sa plaça, anitpassada,
vaig fer llarg a sa torrada;
me convé no berenar.

21 - 21

He torrat una arengada,
l'he estreta dins un paper,
i l'he poguda menjar bé
perquè no era salada.

22 - 22

Per dins sa sala, totsol,
vaig espipellar un ramell
de serves, i d'un garbell
ses nesples sense pinyol.

23 - 23

Qualque oliveta pansida
amb sal, oli i pebre bort,
si dins col hi tens un tord,
tens berenar fora mida.

24 - 24

Tant si vols com si no vols,
creis-me que és així com dic,
m'ha fet menjar un amic
botifarrons andritxols.

25 - 25

Amb prunes de frare roig
s'estiu férem confitura
que va sortir una finura
i ara menjar-ne fa goig.

26 - 26

Un plat de frit mallorquí
i dues llesques de pa
ha estat tot es berenar
que he fet avui dematí.

27 - 27

Una grapada d'aglans,
figues bordissots triades,
dins pot de vidre encistades
i ets aglans dolços i sans.

28 - 28

Pa moreno i xulla fresca
ha estat es meu berenar
i l'he poguda tallar
ben prima i de sa ventresca.

29 - 29

Un cafè amb llet molt claret
m'han donat per berenar,
i sort que he pogut mullar
dins sa xicra mig panet.

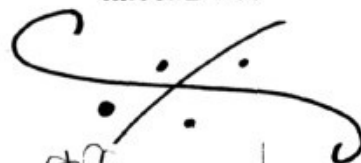
30 - 30

Jo he pogut berenar
d'un moniato bullit,
no era gros ni petit,
calent que feia xuclar.

31 - 31

Bessons que vàrem torrar,
un pa de figa des fi
i un bon tassonet de vi
ha estat es meu berenar.

Antoni Pou

EXPOSICIÓ
"Sant Honorat '86"

Jerònia Cañellas
del 16 al 20 Gener

PREMSA FORANA.

Es va celebrar a Cura el Primer Congrés de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca. S'hi varen debatre quatre ponències i, per raons d'espai, no podem entrar en massa detalls. Es va parlar d'abaratament de costos, publicitat, subvencions, difusió, relacions amb institucions i entitats, editorials conjunts, normalització lingüística, llenguatge periodístic, situació legal de les publicacions, etc. Les conclusions de les diverses ponències s'aprovaren per unanimitat dels representants de les 29 publicacions assistents.

Nova Junta directiva de l'Associació

També s'aprovaren diverses esmenes als Estatuts de l'Associació i es va procedir a l'elecció de la nova Junta directiva que va quedar constituïda de la següent manera:

President: Gabriel Massot (Pòrtula)

Vicepresident: Bernat Calafat (Coanegra)

Secretari: Jaume Tugores (Sineu)

Tresorer: Tomeu Pou (Felanitx)

Vocals: Delfí Mulet (ES SAIG)

Macià Garcies (Llucmajor de pinte en ample)

Josep Cortès (Flor de Card)

A l'acte de la cloenda del Congrés hi assistí Don Jeroni Albertí, President del Consell Insular de Mallorca, institució que patrocinava el Congrés.

Transcrivim a continuació el comunicat que firmarem vint-i-sis de les publicacions assistents al Congrés en defensa de l'ús de la nostra llengua:

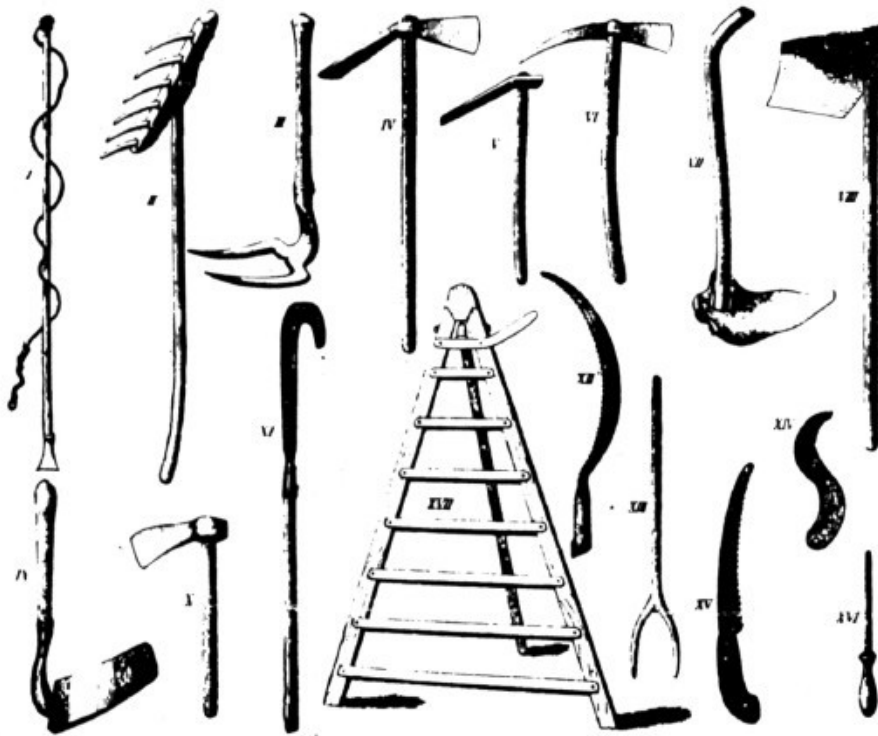
"Les publicacions que subscriuen el present manifest, reunides al Santuari de Cura amb ocasió del Primer Congrés de la Premsa Forana de Mallorca, en resposta i solidaritat amb els moviments i campanyes de normalització lingüística que avui se duen a terme, tant per part d'organismes oficials com per iniciatives

d'entitats i particulars, volem fer públiques les resolucions següents:

1. Reconèixer i assumir el fet que el parlar propi de Mallorca constitueix juntament amb el del Principat de Catalunya i el del País Valencià una sola llengua, com ensenya la ciència lingüística actual i ha proclamat l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears; i en conseqüència, que la denominació de catalana li és aplicable i adequada, com ho justifiquen el seu origen històric i configuració actual, sense que això suposi ignorar les peculiaritats pròpies de tota illa i les de cada poble en particular, característiques que en la mesura que responen a una bona tradició idiomàtica mereixen ésser cultivades i tengudes en compte en l'ús de la llengua culta o literària.

2. Dur a terme un programa conseqüent de recuperació lingüística, adequat a les possibilitats de cadascuna, encaminat a aconseguir, en un futur com més pròxim millors, l'ús de la llengua catalana com a vehicle normal i habitual d'expressió, entenent que la llengua és un element clau de la nostra cultura i, per tant, essencial per a la nostra plena realització com a poble.

SI VOLEM BON ANY HEM DE SEMBRAR CADA ANY.

I tothom ho ha de
fer a la seva manera,
amb les seves eines i
amb l'esforç de cada dia.

Per això, el Consell Insular de
Mallorca du a terme la seva tasca,
defensant la qualitat de vida a tots
els pobles i ciutats mallorquines,
fent arribar a tothom la nostra

cultura i garantitzant
uns bons serveis públics.

I ho fa a través de les
diverses àrees d'actuació: **Area**
Econòmica, Acció Social i Sanitat,
Area de Cultura i Esport, i Area
de Cooperació i Ordenació del
Territori. Sembrant perquè tothom
pugui recollir els fruits.

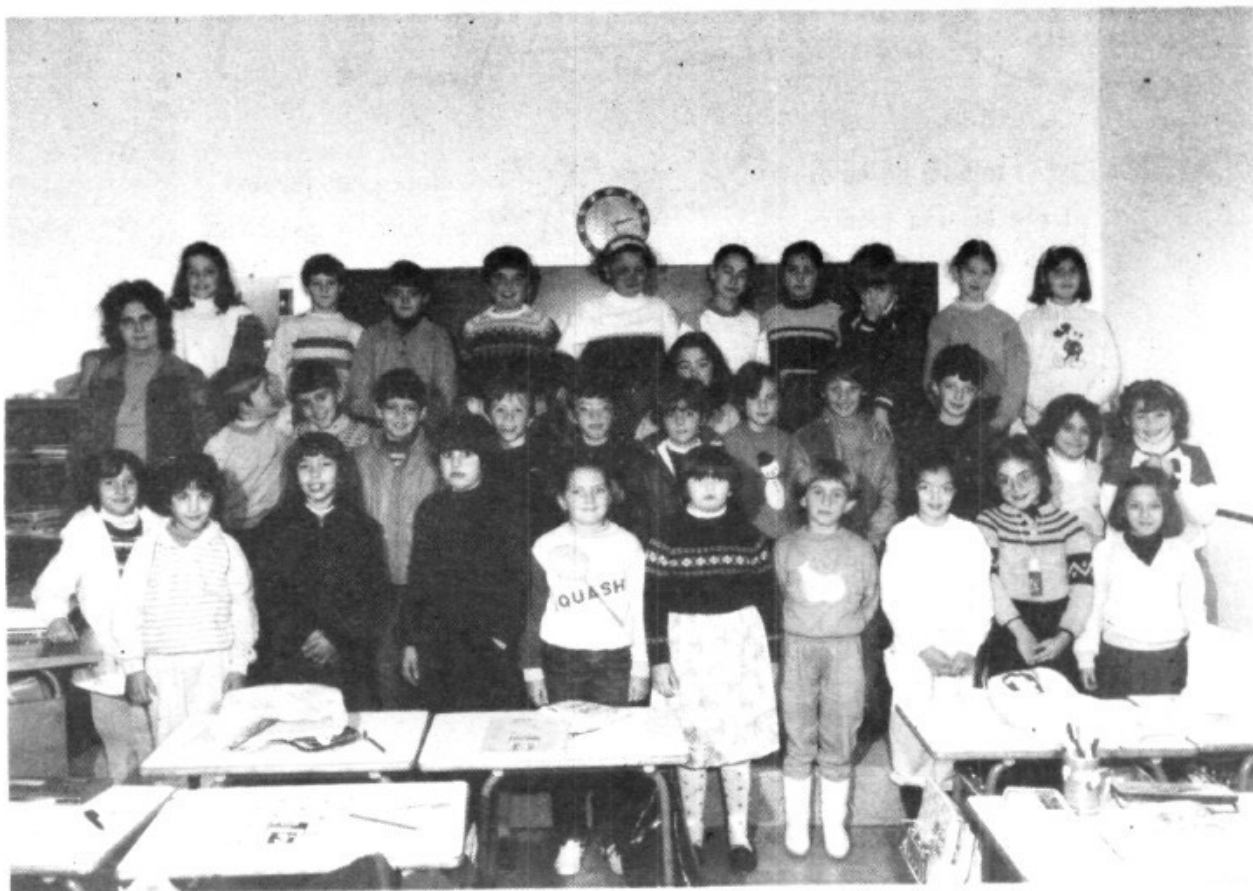

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

ELS AL·LOTS DE SES ESCOLES

Aquests són els nins i nines del Segon B.

Aquest grup és el Tercer Curs amb la seva mestra Joana Balaguer.

Carta als Reis.

Estimats Reis d'Orient, som l'al.lot gran d'Algaida que ja fa un parell d'anys que vos escric. Estic un poc empegueït de demanar-vos sempre les mateixes coses, m'haureu de perdonar que insisteixi un any i un altre. Quan era petit sempre vos feia unes llistes que no acabien mai, era l'única manera que al manco m'arribàs alguna cosa. Ara, ja ho veis, també vos deman molt.

Aquí teniu la llista, no vos espanteu, tot són coses urgents que ha de menester el meu poble:

- Unes altres normes subsidiàries.
- Unes cortines i uns vidres nous pel teatre (si no cau abans, perquè s'esboca de per tot).
- Pedres o marès per fer la paret nova de ses Escoles.
- Uns vestits nous pels cossiers.
- Una casa pel rector i una solució pel problema de la Rectoria.
- Quatre pous amb molta d'aigua (o que plogui tot l'any).
- Un llibre titulat "Com aprendre a concedir subvencions en tres dies" pel batle.
- Un altre llibre titulat "La dedicació exclusiva, la solució exclusiva", pels regidors exclusius.
- Un conductor per a l'ambulància. Procurau que no l'haguem d'emprar gaire.
- Mil bicicletes, pels joves; sense timbre.
- Un sac de paciència. O dos.
- Una fàbrica nova, que no faci ni fum ni renou.
-

Crec que Algaida es mereix tot això i més. Tot l'any viuré amb l'esperança que vos dignareu a concedir-nos allò que cregueu millor. Tot serà ben rebut. Pensau en mi; si no, l'any que ve hauré de tornar-vos demanar les mateixes coses. Gràcies.

Pau i Salut.

Un al.lot gran

NOTICIARI

JANER MANILA, FINALISTA DEL "SANT JORDI"

El nostre bon amic i col.laborador Gabriel Janer Manila va esser finalista del més prestigiós premi de novel.la catalana, el Sant Jordi, amb l'obra "La dama de les boires".

Segons les nostres notícies, aquesta novel.la es publicarà aviat, abans de la pròxima Festa del Llibre.

Gabriel, la nostra més sincera enhorabona.

PLUVIOMETRE

El mes de desembre ha afluixat un poc en quant a pluges respecte als mesos anteriors. De totes formes, no ha estat sec del tot i així mateix han caigut 38'7 litres per metre quadrat. (Aquesta quantitat correspon a dia 27 de desembre).

Si afegim aquests litres als 241'3 dels tres mesos anteriors, tenim pel període setembre-desembre un total de 280 litres, que no està gens malament.

Qui té la raó. ?

El "cas Zabaltza" ha fet córrer molta de tinta, els diaris i revistes n'han omplert moltes planes i a la ràdio i a la televisió ha ocupat grans espais informatius.

Les movilitzacions al País Basc han estat molt grosses, quasi com mai, i a nivell d'estat la gent n'ha parlat molt.

El fet de parlar-ne avui aquí no és per donar més informació sobre el cas, en primer lloc perquè no sé més coses que les que han dit els mitjants de comunicació i en segon lloc perquè no és aquesta la meua intenció. Del que vull parlar és d'una cosa per ventura més important i que és fonamental en un Estat de dret, o sigui dins una democràcia.

Des del Govern Central s'ha intentat que la gent prenguéss partit o a favor de la Guàrdia Civil o en contra; ja ho va dir el Ministre d'Interior Sr. Barrionuevo "quien no está a favor de la Guardia Civil, está a favor de los que extorsionan, secuestran y matan". Aquestes paraules foren la contesta a una pregunta del diputat del PNV Sr. Marcos Vizcaya sobre la desaparició i mort del Sr. Zabaltza. La contesta no pot esser més manipuladora i poc acostada a la realitat. Es treure el tema del seu propi contexte per exercir un dirigisme cap a l'opinió, això ho saben ben bé els nostres governants a pesar de la rialleta cínica que feia el Sr. Guerra quan el Sr. Barrionuevo deia les esmentades paraules. Si en comptes d'estar al govern haguessin estat a l'oposició haurien armat un escàndol.

Dins una democràcia no es pot fer un dirigisme tan ximple que pretengui que la gent es decanti en un sentit o en l'altre, la gent té dret a la informació i després, d'acord amb la realitat, fer-se la seva pròpia opinió; no es pot fer, com deim, "passar l'arada davant el bou". Dins un Estat de dret, tota persona és innocent fins que no es demostrï la sevaculpabilitat, molt al contrari del que passa a les dictadures, on, per esser innocent, ho has de demostrar. Idò aquest dret tan fonamental pareix que el govern el desconeix. La culpabilitat s'ha de demostrar tant per a uns com pels altres. Tots els ciutadans som iguals davant la llei.

Per a fer la justícia hi ha els jutges, i ells són els qui han de determinar la culpabilitat o la innocència d'acord amb les proves que es presentin de les investigacions. No es poden aventurar culpabilitats si abans no s'han demostrades i manco utilitzar uns mitjans de comunicació per manipular l'opinió pública, perquè després és la llei del més poderós, del més fort.

Tampoc l'altra part té més raó pel fet de movilitzar a molta de gent. La divisió en dos bàndols radicalment oposats no és bona, ni condueix enlloc amb resultats positius. L'odi sempre produeix més odi.

El poble ha d'esser més intel·ligent i per això ha d'adoptar una postura objectiva i respectuosa amb els drets humans. Ha d'esperar que sigui la justícia, lliurement i democràticament exercida, la que digui, si és possible, qui és o no és culpable o innocent. Els fets són uns i no es poden o no s'han de poder canviar. La guàrdia civil va arrestar a un senyor que després va desaparèixer i que vint dies més tard va esser trobat mort a dins el riu. El que va passar s'ha de demostrar.

El Sr. Barrionuevo, amb la seva actitud, ha demostrat tenir molt poca confiança amb la democràcia i amb el poder jurídic de l'estat, cosa que a tots els ciutadans ens hauria de preocupar molt.

Vull que quedi ben clar que, a diferència del que pensen els membres del govern, criticar una postura en cap moment significa defensar l'altra. Aquest joc m'assusta.

LA PROSTATA

La pròstata és una glàndula sexual masculina que per la seva forma i tamany s'assembla a una castanya. Es troba davant la bufeta de l'orina i està formada per 30-50 grups de glàndules que posseeixen uns orificis que s'obrin a la uretra.

Baix de la influència de l'hormona masculina (testosterona), que se sintetitza principalment en els testicles, en les glàndules de la pròstata es forma una secreció sebàcia lletosa que constitueix en bona part el líquid seminal; amb l'ejaculació (orgasme) la secreció prostàtica precedeix a les cèl·lules seminals i neutralitza el medi àcid de la vagina; d'aquesta manera, facilita la mobilitat dels espermatozoides.

A partir dels 40 anys, s'inicia una hipertròfia benigna de les zones glanduloses i aquesta hipertròfia arriba a estrangular la uretra posterior i, així, dificulta la micció.

A certa edat, una causa freqüent d'aquesta dificultat per orinar és un adenoma de pròstata.

Aquest adenoma -tumor benigne- se sol manifestar per l'augment de la necessi-

tat d'orinar (especialment durant la nit) i per la dificultat en l'emissió de l'orina. Al principi, els afectats necessiten molt de temps i esforços per evacuar la bufeta; després, l'evacuació vesicular no s'aconsegueix del tot, sempre queda un poc d'orina residual, que constitueix una bona font d'infecció. Si no es tracta adequadament, sol degenerar en infeccions greus i, per regla general, l'única solució sol ésser l'extirpació quirúrgica.

Hi ha una sèrie de mesures profilàctiques, que s'han d'aplicar quan comença la malaltia:

-No beure alcohol -especialment els vespres-, perquè, si es beu molt, es produeix l'estímul de l'evacuació i aquesta es fa amb excés.

-No prendre diurètics.

-No menjar patates, perquè contenen molta d'aigua.

-Aplicar calor damunt l'hipogastri -regió mitjana anterior i inferior de l'abdomen-, ja que el fred és diurètic.

Alexandre Pizà

NOTICIARI DE L'OBRA

Vos desitjam que el 1986 sigui un any venturós per tots i que el comenceu amb bon peu. Això vol dir que passeu tan bé la Nit de Cap d'Any com noltros passàrem la Nit de Nadal amb tots els assistents a la xocolatada de l'Obra.

Totes aquestes festes, fins als Reis, hi ha en el nostre local una molt interessant exposició de Cartells de Joan Miró. L'horari per visitar-la serà: els diumenges i dies de festa d'11'30 a 13'30 i el dia de Cap d'any l'horabaixa.

Aquesta exposició forma part, juntament amb la conferència de la Dra. Maria Barceló, de la campanya de Normalització Lingüística que durem a terme durant l'any 1986.

Dia 16 : Obsequi a tots els socis de pa, llangonissa i botifarró.

Dia 17: A les 21'30 al local conferència de Maria Barceló: "Repoblació de Mallorca després de la conquesta pel Rei Jaume I"

De dia 16 a dia 19: Exposició de pintura de Jerònia Cañellas.

Dia 26: Excursió al Puig de N'Alí bassó de Massanella. Sortida a les 8'45.

PINA

Això de dir si ha plogut molt o poc, o de fer càbales damunt l'aigua que ha caigut i cadascú dir sa seva s'ha acabat, perquè lo que pentura molts no sabeu, és que ara ja se sap amb certesa lo que ha plogut a Pina, ja que des del mes d'Abril hi ha una estació metereològica de l'Institut Nacional de Metereologia, que es troba ubicada en terrenys de Na Marianne Geiser Von Matt i d'En Joan Arbora Pujades; la que s'encuida de recollir les dades és Na Marianne i mos ha facilitat les cantitats plogudes a Pina des d'Abril fins avui dia 27 de desembre, aquí les teniu:

Abril	14'1 litres	Septembre	37'4
Maig	63'5 "	Octubre	54'3
Juny	0'6 ""	Novembre	105'0
Juliol	0'4 "	Desembre	32'9 (Fins dia 27)
Agost	2'0 "	TOTAL	310'2 litres

Els dies que va ploures més foren: dia 15 nov. 31 l; dia 27 oct. 25'7 l i dia 16 nov. 22 l.

Els mesos que va ploure més dies fou maig, 14 dies i novembre, 12 dies.

L'Ajuntament ja ha senyat els punts de llum on s'instal·laran les faroles, esperem que les posin aviat, la gent pareix que en frissa.

Lo que pareix que també no seria mal de fer i que és ben necessari mentre no asfaltin, és tapar els clots del camí de Son Gat, perquè amb les darreres plogudes se n'han fet molts i podem dir que en sortir d'un clot peguem dins un altre.

El capellà nou, En Francesc Quetglas, ha fet arreglar el sòtil i les teulades de la sacristia, que era ben necessari. Per ajudar a les obres se rifa una panera.

Les maitines foren vistoses i concorregudes; lo que es va trobar a faltar a la sortida fou la tradicional xocolatada que s'havia fet els darrers anys, i és que si sempre l'han de fer els mateixos s'arriben a cansar.

Dia 2 de desembre va morir Na Magdalena Sureda Ferrer, als 53 anys, EN PAU DESCANSI !

En partit disputat per les festes de Nadal an es camp "Es Figuerat", el Pina va perdre amb el Sencelles per 4 a 1, encara que diuen que mos feren dos gols en fora de joc.

Dues notícies referides a la pagesia; pareix que es vol recobrar i fomentar la cria del porc de raça negra mallorquina, actualment hi ha unes 200 i pico de truges negres a Mallorca, es vol aconseguir la denominació d'origen de "sobrassada mallorquina" per la que se farà d'ells; al mateix temps se donaria als pagesos un preu de garantia pels porcs; a canvi, s'haurien de comprometre a engreixar-los de manera tradicional, a base de figues i grans i no de manera establada, sinó a lloure. A la sobrassada s'hi posen els cuixots i els lloms; així un porc d'uns 120 k. fa uns 45k. de sobrassada, enguany està previst fer uns 12.000k. de sobrassada d'aquesta. Tot això es va exposar a una reunió que es va fer un dimecres d'aquest mes a Sineu.

Ara que entrem en el Mercat Comú, un bestiar que té futur és l'ovella, ja que la producció és deficitària; enguany, a partir de guardes de 10 ovelles la Comunitat ha donat 800 ptes de subvenció per animal, l'any que ve aquestes subvencions arribaran a Espanya.

Molts d'anys i un venturós any 1986.

Qu'es il legal?

" Piscina " a
Ses Maioles

" Na Bubota "
prop de
" Ca'n Rei "

ESPORTS

FUTBOL

Alevins

Sa bona impressió que a començament de temporada va donar s'equip més jove del C.D. Algaida no ha fet més que confirmar-se. Al manco fins en aquest acabament d'any, ja que són els que duen més bons resultats dels equips del nostre poble dins ses respectives classificacions. Esperam que sa ratxa segueixi per bé de sa cantera des futbol d'Algaida.

Resultats:

Algaida-Colònia 2-2
Cala d'Or-Algaida 1-4
Algaida-Sant Marçal 2-1
Constància-Algaida 4-1

Infantils i juvenils

Si bé és vera que de moment es resultats més magres són es de s'equip d'infantils, tots sabem que a un poble petit com es nostre, amb so número d'habitants que tenim, és difícil moltes vegades poder formar certs equips. Aquestes categories tenen unes limitacions d'edat molt estrictes i completar sa plantilla a fi d'aconseguir es bons resultats que tots voldríem és una tasca irrealitzable. De totes formes, és important fer jugar es joves que tenim, anar-los formant i fer jugadors de cara a properes temporades; és s'única manera que no s'acabi es futbol a Algaida.

Es juvenils, després d'un parell de canvis, pareix que comencen a obtenir millors resultats i s'ha millorat en el joc, que per altra part no ha

estat dolent durant sa temporada.

Es resultats darrers són:

At.Inca-Algaida 4-1
Algaida-Alqueria 3-0
Sineu-Algaida 5-3

Segona Regional

Aquest final de sa primera volta de lliga ha estat més aspre de lo que molts d'aficionats mos esperàvem i no tan sols pels resultats, sinó per l'alarmant baixa en el joc que s'ha produït dina Es Porrassar. Pareix que no hi ha s'ordre que toca dins es camp i que s'ha perdut s'encert davant sa porteria contrària.

Potser tot siguin resultats de circumstàncies i que hi hagi certa desmoralització pels resultats de camps contraris, però lo cert és que ses il·lusions de molts de seguidors estaven per damunt de lo que mos diu s'actual taula classificatòria.

Sant Pere-Algaida 5-2
Cafetín-Algaida 1-0
Algaida-Cas Concos 1-0
Algaida-Brasília 2-0

Veterans

Es més vells sí que han fet un acabament d'any més que mogut. En quinze dies han tengut força per fer sis partits a dues competicions diferents. Això prova que hi ha ganes de jugar, a més de pasarlo bé, com és de suposar.

A Levante-La Real 4-1
A Levante-Son Pizà 3-1
Ca Na Paulina-A Levante 2-0
A Levante-Es Corn 5-0

ESCACS

Els nostres entusiastes aficionats al joc de l'escaquer no estan fins aquesta temporada. Circumstàncies personals han impedit que s'equip pogués comptar amb tots els components i han privat de millors resultats. Actualment ocupen el darrer lloc de la classificació.

De cara al final de temporada, se pensa reestructurar s'equip incorporant un parell de joves que tan bona impressió han causat ja des d'edat infantil.

Anim i endavant!

PIPERS

Organitzada pels pipers d'Algaida, un any més tindrem festa grossa al local social que és el Poliesportiu: la VI fumada lenta en pipa de Sant Honorat.

Les inscripcions queden limitades fins dia 12 de gener i s'espera una gran participació tant de pipaires locals com externs, així com de públic a la fumada i als actes de festa que preparen aquests entusiastes aficionats a la pipa.

Volem aprofitar aquest començament d'any per felicitar tots els esportistes i aficionats, desitjant sort i èxits per aquest any que comença.

Joan Trobat

PASSATEMPS

PROBLEMA MATEMÀTIC

Una senyora va preguntar a una altra senyora quina edat tenia i aquesta li contestà:

-Tenc el doble de l'edat que vostè tenia quan jo tenia els anys que vostè té ara; i en tenir vostè els meus anys d'ara, entre les dues en sumariem seixanta-tres.

Quants d'anys tenia cada una?

Solució: L'una tenia vint-i-un anys i l'altra vint-i-vuit.

Solució a la passada sopa de lletres: Els versos de Maria Aguiló que resulten de les lletres sobrants són: Poble que sa llengua cobra, se recobra a si mateix.

Fuga de vocals:

Q... .S C.V.LL.R D.G. G..NTS
 . Q... .S .M. M.C.D.R;
 . Q... .S F.LL D. C.NR.D.R
 Q... D.G. C.LLS'P.R S.S M.NS

.ST.M.T S. T. S.B.SS.S
 Q..N. H.B.L.T.T T. .S V.:
 S.NS. .SCR..R. N. LL.G.R
 .PR.NDR..S . F.R .SS.S

Solució a la passada fuga de vocals:

La meva amor no l'he dada,
 a ningú n'he fet hereu
 sinó que la tenc guardada
 per quan l'hem demanareu.

Vaig sembrar llavor d'amor
 dins lo teu jardí, garrida;
 i ara t'has ensenyorida
 des planter i de sa llavor.

S E L C A T S B O
 M E P S V A L A I
 P E R X A S E N D
 S R C M A P O I D
 E A R A E M S L N
 U G A R I C A E D
 Q A T T Q U E V C
 N O S E A D E A P
 A E I L A G E J L
 T L P L L I S T O

Sopa de lletres

Localitzau el nom de deu instruments que s'utilitzen en les proves d'atletisme. Les lletres que sobren vos donaran un refrany.

hygia lecoris.

LEUCOPÈNIA FELINA

Amb aquest nom, i també amb els de leucopènia: moquet del moix, es coneix una malaltia vírica molt contagiosa pròpia dels felins en edats preferentment joves.

Es caracteritza per febre, vòmits i diarrees. És la malaltia infecciosa més important dels moixos, essent més freqüent a l'estiu i a la tardor.

La infecció es produeix per contacte directe, per ingestió de substàncies contaminades, o per mètodes indirectes, a través d'objectes, plats on mengen, etc.

El període d'incubació és de tres a deu dies. L'evolució i el quadre clínic podem ser variables segons l'edat, la malignitat del virus i l'estat de nutrició de l'animal.

Simptomàticament es caracteritza per febre difàsica, inapetència, set, vòmits grocs i, a més, hi ha dolor abdominal.

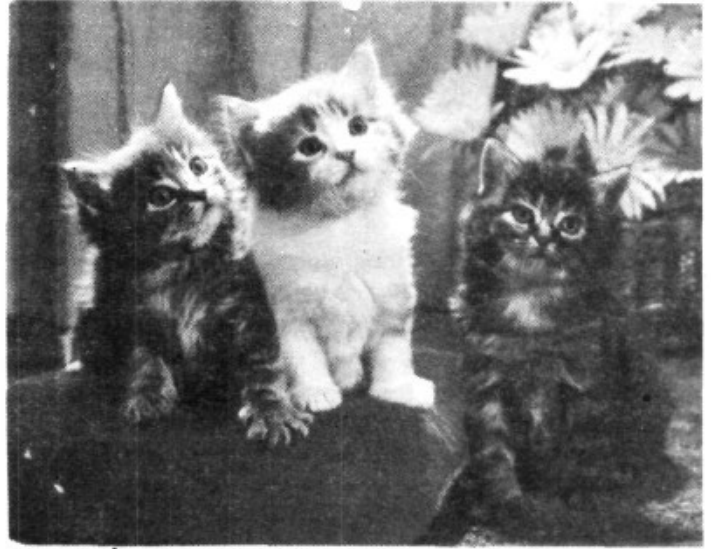
El diagnòstic es basa en els símptomes clínics i en les lesions (hemorràgiques i necrosis de les vellositats intestinals) i en la comprovació d'una leucopènia (disminució del número de leucòcits a la sang) amb desviació a la dreta de la fórmula d'Arneth.

El diagnòstic diferencial s'ha d'establir amb un possible enverinament o un possible cos estrany, i també la toxoplasmosi.

Tractament: només pot ser simptomàtic amb administració de: a) substàncies hidratants (solució Ringer) b) transfusió de sang total, c) amb terapeùtica hepàtica, d) amb antibiòtics, amb la finalitat d'evitar complicacions bacterianes.

Profilaxi: mitjançant l'ús de vacunes vives o inactivades. L'edat més adequada per a les vacunacions és cap a les nou-deu setmanes.

A. Munar "Manescal"

ES SAIG

Bolletí de l'Obra Cultural
d'Algaida

Revista mensual. D.L. PM.495-1980

Dirigeix.....Delfí Mulet

Administra.....Llorenç Oliver

Mecanografia...Mireia Mulet

Fotografia.....Joan Balaguer

Dibuixa.....Jaume Falconer

Col.laboren....Andreu Oliver

Pere Mulet

Alexandre Pizà

Joan Trobat

Joan Mulet

Francesc Antich

Catalina Martorell

Xesc Oliver

Antoni Garau

Jerònia Oliver

Miquel Serra

Antoni Munar

Víctor Mulet

Domicili: Rei, 1. ALGAIDA

Tl. 665042/272576

Imprimeix: Apóstol y Civilizador.
PETRA

ES SAIG només es responsabilitza
de l'editorial.

MOVIMENT

DEMOGRAFIC

DEFUNCIONS

Magdalena Sureda Ferrer.
Va morir dia 2 de desembre
als 53 anys.

Francisca Bibiloni Sastre.
Va morir dia 7 de desembre
als 76 anys.

Joan Puig Socias. Va morir
dia 11 de desembre
als 86 anys.

NAIXEMENTS

Antònia Mª Oliver Font
Filla de Miquel i Rosa
Maria. Va nèixer dia 25
de novembre.

Joan Gabriel Oliver Mayol
fill de Miquel i Maria,
va nèixer dia 12 de desembre.

CULTURES DE GENER, SEGONS PLINI

Diu lo docte naturalista Plini que en aquest mes s'han d'augmentar les provi-dències contra la glaçada. S'arreglen los fems; se sembren pèsols i faves i també se fan planters per sembrar raves rodons i cogombres. Si lo temps no amenaça gelades pròximes, és menester continuar podant los arbres.

En aquest mes s'han d'empeltar los arbres primerencs en florir, tals com los ametllers, pruneres i altres semblants. En terres calentes s'han de sembrar llavors agres de taronges, llimones i poncems.

En aquest mes se maten i salen els porcs i és profitós vendre les polles i galls d'indi, les oques joves, los ànecs, polles, capons i vadells. Los ous, la mantega i lo formatge són escassos en aquest mes.

En aquest mes convé tallar la fusta i podar les vinyes en terres calentes; arrancar les herbes dels blats, femar los ceps, les hortes, i sembrar alls i cebes.

Es opinió de Plini que tota cosa que s'ha de cullir per guardar deu arregar-se en temps eixut. Les aigües de pluja estancades són danyoses als horts i es menester fer-les escórrer. Si volen preservar-se de la gelada les fruites guardades en caixes, se posarà una capa de molsa o de pols de civada i una capa de fruita, i així alternant una capa de cada cosa. Después de tancada la caixa, la posareu al celler.

Si en aquest mes se senten los primers trons, signifiquen fertilitat de fruits i esterilitat en les selves; abundància d'aigües i vents malaltissos en lo regne que se sentiran.

En aquest mes se planten los rosers amb rels o sense elles, ficant-los més d'un palm en terra que sia un poc fluixa i tinga pocs fems. Si cada 4 o 5 anys se tallen les rames arran de terra, tornaran a brotar i faran roses més exquisites.

¿PER QUÈ ELS ESTELS AMB COA TENEN COA?

Ara que ens torna a visitar el cometa Halley es parla molt d'aquests estels amb coa i hem pensat de dir-hi també la nostra. Com sabeu, aquests estels tenen una tradició de supersticions i han estat interpretats sempre com a ambaixadors de guerres, pestes i desgràcies, signes de mals averanys. De fet són estels com els altres, si bé amb una aparició més o manco irregular a causa de la seva gran excentricitat i del període molt llarg de la seva òrbita. En el cas del cometa Halley l'òrbita que descriu dura aproximadament 76 anys.

Realment la composició dels estels amb coa no està del tot clara perquè les possibilitats d'estudiar-los es presenten clares vegades. Sembla que estan composts de substàncies com l'amoníac i el gas metà, a més de grans de material rocós. Totes aquestes substàncies, quan es troben lluny del Sol, estan congelades formant una espècie de "gel" molt compacte.

Aquesta estructura gèlida dels estels amb coa és estable, però, ¿què passa quan un d'ells s'acosta al Sol? Quan entra dins el sistema solar, la calor cada vegada en augment fa que el gel comenci a evaporar-se; les partícules rocoses de la superfície queden lliures. Com a conseqüència, el nucli del cometa queda rodejat d'un núvol de pols i vapor que es torna més espès a mesura que s'acosta al Sol.

Aleshores actua el vent solar, una espècie de núvol de partícules subatòmiques que es desprèn del Sol. Aquest vent solar

empeny el vapor i la pols del cometa allunyant-los del Sol; i, així, aquestes partícules del cometa s'estiren en una llarga coa que fuig del Sol. Per això la coa és més llarga com més el cometa s'aproxima al Sol, sempre formada per material molt dispers.

Com és lògic, cada passada d'un estel d'aquests per dins un sistema solar ocasiona una pèrdua de material que, a la llarga, acabarà amb el cometa. N'hi ha que s'han desintegrat en un núvol de petits meteorits. El cas del cometa Halley -del qual es tenen constància d'unes 30 aparicions- és una mica especial degut al seu volumen i a l'espai de temps tan llarg de les seves passades; no hi ha dubte, però, que es va empetitint.

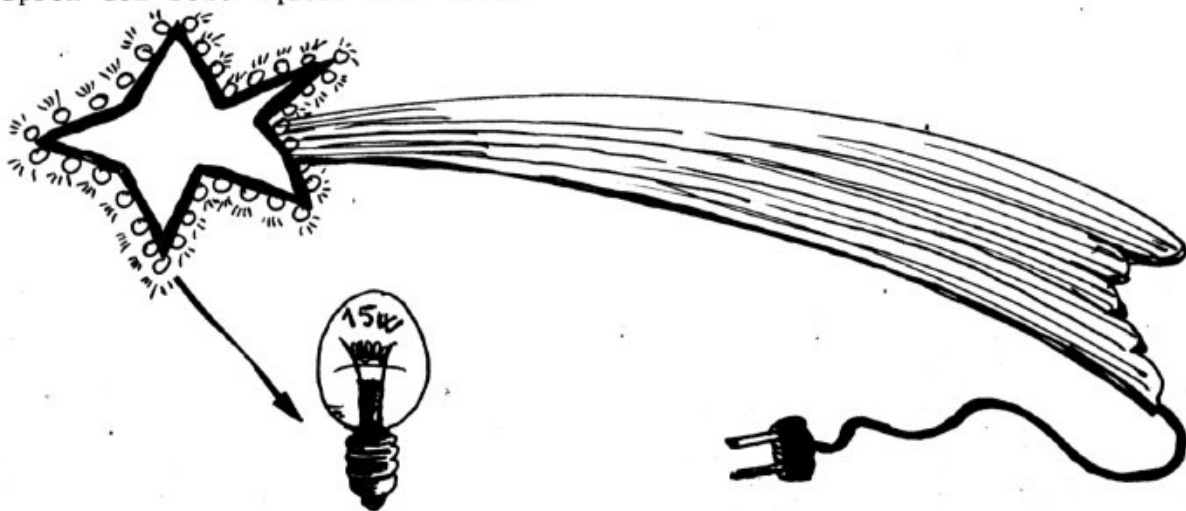
Evidentment ha passat ja aquell temor supersticiós que despertaven els cometes; ara són una curiositat més. El cançoner popular s'ha fet eco de la por que els acompanyava:

L'any coranta-nou sortia
un estel molt espantós
amb un raio rigurós
que de coa li servia.

Hi ha una altra cançó, que també citarem maldament les dones s'enfadin i ens tractin de masclistes. Diu així:

Girau-vos an es Ponent
i veureu s'estel amb coa;
per ses dones sa filoa
i p'ets homos s'aigordent.

Delfí Mulet

UNA XERRADETA....acabament

5- *I ses carreres d'alta competició, les recordau?*

Vaig anar cinc anys a la Volta a França, el primer pic vaig fer el 18, el darrer em vaig retirar perquè vaig esperar a Miquel Poblet, que es va retirar, i jo, per no acabar tot sol, també.

Vaig fer una vegada campió d'Espanya de fons en carretera, i un per regions amb en Gual i Company de Sant Joan, també vaig fer dos segons. Els catalans eren el que guanyaven quasi cada any.

6- *I els entrenos, com els fèieu?*

Molt llargs, per ventura sense saber els havíem de fer, però per anar a sa Volta a França o a Itàlia era necessari fer molts de kilòmetres cada dia, per ventura 150 amb algun dia de descans. Sa temporada d'hivern estàvem hospedats a Cura o a Lluc amb la resta de professionals mallorquins. Ara no fan tanta cosa, aquests corredors de per aquí quan passen de cent kilòmetres ja no s'aguanten.

Em feia dos entrepans amb sobressada i sucre perquè fos dolç i poder fer sa volta cap a Alcúdia, Pollença, Lluc, Palma o cap a Sóller, Palma, fins Algaida. Si anàvem a Sóller, i vèiem aquelles taronges, n'agafàvem 4 o 5 i les posàvem dins els jersei i per amunt.

Pensa que vaig guanyar voltes com la dels Pirineus, la més dura de totes quantes es feien a la Península, i era especialista de contrarellotges llargues i dures, i aquestes volien una preparació molt forta.

7- *Recordau alguna anècdota?*

Entre d'altres, una de sa Volta a França, quan vaig entrar a una tenda i en comptes d'agafar una cervesa per donar a Bahamontes, vaig agafar una botella d'oli; recorda que l'organització d'aquesta volta llavors pagava a les tendes el que els corredors de la carrera s'havies duit. Era un moment de calma i amb ses presses no te fixaves en res.

8- *Quins companys recordau com amics?*

En Massip com a català, i en Loroño com del Nort, a més d'en Capó que era com a germà, que era el que m'aconsellava i m'ajudava en el córrer. També era amic amb en Bover, Alomar, per les concentracions a Cura i a Lluc, inclús d'en Gelabert, però aquest era una mica més espina.

9- *Altres coses que recordau?*

Que antes a les carreres importants hi anàvem com a seleccionats, i a pesar que també funcionaven els "enxufes" polítics era molt difícil estar en primera línia. En la selecció espanyola també vaig córrer tres campionats del món, a Lugano vaig fer l'onze per manca d'experiència; si no, segurament hagués fet més bon paper.

I moltes altres coses, però que per les exigències d'espai no podem transcriure. Si bé, una de les coses que més tristor esportiva li produeix, segurament, és que cap dels seus fills, a pesar de les bones maneres, no han culminat la seva carrera ciclista essent professionals.

Bartomeu Mulet Trobat

NOTICIARI

FESTES DE SANT HONORAT

PIPERS D'ALGAIDA

6ª Fumada lenta de
Sant Honorat

El dissabte dia 18 de gener a les 20 hores se celebrarà la 6ª Fumada lenta de Sant Honorat al Restaurant Poliesportiu d'Algaida.

Organitza: Pipers d'Algaida.

Es fumarà Gravina (full aromàtic) i les pipes seran Gravina.

S'admetran inscripcions -limitades- fins dia 12 de gener. Tel. 665325.

Ens agradaria poder-vos oferir el programa de festes de Sant Honorat, però en el moment de confeccionar ES SAIG ningú ens ha pogut informar de res. Sabem que a la Sessió Plenària de dia 19 passat es va acordar una ajuda de 150.000 pts per a l'entitat que les vulgués dur, però no tenim notícies de quina entitat se'n farà càrrec. En darrer terme, seria l'Ajuntament l'organitzador.

Desitjam per a tots unes bones festes patronals i un bon començament i acabament d'any.

una xerradeta amb... N'ANDREU TROBAT.

Andreu Trobat, un dels corredors amb més historial del ciclisme mallorquí, no necessita presentació, tots els algaidins el coneixem, però es bo recordar temps passats de la vida dels algaidins més afamats. Trobat va esser un corredor que va guanyar carreres importants dins el calendari de proves de la Península i va competir per Europa, moltes vegades com a domèstic de luxe de les grans figures, com per exemple del català Miquel Poblet.

Hereu i continuador d'una llarga tradició ciclista a Algaida, recordant, sobretot, a Pou, del qual Trobat va recollir el seu selletó "Sillín", símbol de tradició i heretatge ciclista. Però cal que sigui el mateix protagonista qui ens relati la seva trajectòria com a ciclista professional.

1- Com va esser que començàreu a córrer en bicicleta?

Va esser per no anar a sa predera a picar i perque m'agradava anar en bicicleta. Sa primera carrera la vaig córrer a Algaida, va esser una carrera entre algaidins, fèiem sa volta pels hostals: Can Gí, Can Tugores, etc, i els hi vaig pendre dues voltes, érem devers 10, i encara anava amb espartenyes, no tenia "sabatilles" de córrer.

2- Començàreu un poc tard?

Sí, després des servei militar, als 21 anys. Però abans no hi havia cap categoria a on hi correguessin els infants i els al.lots, com ara.

Abans de començar a córrer anava al correr a s'Horta de Felanitx, uns 57 kilòmetres, i va esser llavors que vaig decidir córrer en competició, perque em probava amb un santamarier, en Tomeu Serra, que també presumia de corredor, i a roda tot el camí, quan venia un "replexò" el deixava, i em deia "per què no proves de córrer?", saps que fas de via". I va esser quan vaig córrer la carrera d'Algaida.

3- Després vareu córrer a Mallorca?

Vaig córrer sa Volta a Mallorca com a

principiant, a la qual vaig fer el nou, i tot seguit em duqueren cap a Barcelona, pels anys 40, i sa primera carrera per etapes va esser sa volta a Tarragona, que vaig córrer com a principiant, el que avui es diu amateur o aficionat, però corriem tots plegats, principiants i professionals.

A Mallorca hi havia carreres com ara pels pobles a ses festes, però hi vaig córrer poc, perque pel 43, ja vaig córrer la volta Espanya, i em vaig classificar el 9 de la general, i el 1er de principiants. Després vaig passar a professional, però ses carreres eren individuals, no

com ara que són per equips, arribaves amb sa maleta i te donaven una pensió, inclús t'havies de cosir els tibulassos, ja que ses carreteres 'eren molt dolentes i els tibulassos també.

4- Quins foren els primers equips que tenguéreu?

A Barcelona: Unió Esportiva Sants, Peña Solera, i amb l'Espanyol només vaig córrer la Volta a Catalunya. A la Peña Solera hi havia en Massip, en Montanya, en Capó, després en Francesc Alomar

Després vaig córrer pel Faema, Licor 43, i Minaco, que estava format per professionals mallorquins.

Segueix a la plana anterior